

ЕКОЛОГІЧНІ НАСЛІДКИ ПОРУШЕННЯ ЗЕМЕЛЬ У ПРОЦЕСІ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ

ЯРЕЦЬКА Ксенія Дмитрівна
студентка 1-го курсу ОС «Магістр»
спеціальність «Геодезія і землеустрій»

Науковий керівник
КОЛГАНОВА Ірина Григорівна
к.е.н., доцент кафедри
землевпорядного проектування
Національний університет
біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна,
kolganova_i@nubip.edu.ua

Впродовж останніх років на території Українського Полісся спостерігається екологічна катастрофа, пов'язана з нелегальним видобутком бурштину. Епіцентрами несанкціонованих робіт є Рівненська, Житомирська та Волинська області, а в останні роки і Київщина.

Зростання цін на бурштин на світовому ринку, низький рівень зайнятості та корупція у правоохоронних органах, незначна відповідальність за незаконне видобування корисних копалин, відносна дешевизна та простота технології кустарного видобутку бурштину спричинили значні масштаби нелегального видобування бурштину на Поліссі [1].

До найбільших екологічних проблем, пов'язаних із так званою «бурштиною ліхоманкою», належать такі:

В екологічній сфері – порушення цілісності геологічних порід і структури ґрунтового покриву; збіднення бурштиноносних товщ, яке суттєво обмежує можливість їх подальшої експлуатації; самовільне неконтрольоване використання поверхневих і підземних вод; порушення гідрологічного режиму території; знищення родючого шару ґрунту, незаконне знищення деревних насаджень, порушення кореневої системи деревних рослин; зміна болотних біоценозів; провокування активізації водної та вітрової ерозії; деформація земної поверхні (рис. 1) [2, 3].

В економічній сфері – збитки у лісовому та водному господарстві, втрата для держави значних обсягів бурштину-сирцю, що суттєво перевищують обсяги легального видобування, недоотримання митних зборів, загальнодержавних та місцевих податків і зборів, що зумовлює зростання «тіньового» сектора економіки. За неофіційними даними, кожна доба нелегальної розробки обходиться державі в 5–8 млн грн. (рис. 2) [4]. При значних перетвореннях у структурі та мінеральному складі шару ґрунту лісових земель, повністю або частково знищується живий надґрунтовий покрив і підлісок, підріст зазнає значного перетворення умов місцезростання

та антропогенного тиску [6].

У соціальній сфері – підвищення рівня криміногенної обстановки в регіоні, високий рівень травматизму та смертності серед старателів через недотримання правил безпеки, зростання соціальної напруги через конфлікти між приїжджими старателями, місцевим населенням, представниками органів влади та правопорядку [2, 3].

Рисунок 1 – Землі порушені в процесі видобутку бурштину
Джерело: https://ipress.ua/news/nezakonnyy_vydobutok_burshtynu_zagrozh_uie_ekosystemi_rivnenskoj_obl__minekologii_135297.html

Незаконне видобування бурштину на Поліссі породжує чимало екологічних проблем, які необхідно вирішувати вже зараз. Нелегальний пошук бурштину впливає на екологічну ситуацію та призводить до значних втрат у лісовому і сільському господарстві регіону. Лише прямих збитків цим господарствам завдано на сум понад 6 млн грн. Тисячі гектарів земель, на яких існували лісові та сільськогосподарські угіддя, після розроблення каменю нагадують пустельні пейзажі з численними гірничими виробками (ямами, шурфами, канавами тощо), що здебільшого затоплені, заболочені і захаращені поваленими деревами й пеньками. Належного засипання виїмок відпрацьованою породою ніхто не робить, ями просто закидають, а землі стають непридатними для подальшого господарювання [5].

Рисунок 2 – Нелегальні бурштинові копальні в Україні
Джерело: <https://surl.li/aflgnw>

Природоохоронне значення таких територій втрачено, а подальше використання для ведення лісового чи сільського господарства є дуже ризикованим. Для розроблення норм антропогенних навантажень на ландшафти обов'язковим є дослідження антропогенної трансформації шляхом виявлення їх сучасного екологічного стану, встановлення залежності змін від інтенсивності антропогенних навантажень індивідуально для кожного природного регіону.

Список використаних джерел:

1. Слободян О. Дещо про незаконний видобуток бурштину / О. Слободян // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ua.112.ua/mnenie/deshchopronezakonnivydobutokburshtynu250536.html>.
2. Надточій, П. П. Еколого-економічна оцінка впливу діяльності, пов'язаної з незаконним видобуванням бурштину, на стан довкілля Житомирщини / П. П. Надточій // Вісник Житомирського національного агроекологічного університету. Загальна екологія та радіоекологія. 2015. Т. 1, № 1 (47). С. 28–50.
3. Філіпович В.Є. Супутниковий моніторинг територій незаконного видобутку бурштину / В.Є. Філіпович // Український журнал жистанційного зондування Землі. 2015. № 6. С. 4-7.
4. Кузьманенко Г. О., Науменко У. З., Охоліна Т. В. Екологічні наслідки незаконного видобутку бурштину в межах українського Полісся / Ін-т геол. наук НАН України.
5. Курепа С. С. Екологічні наслідки незаконного видобутку бурштину в Рівненській області / Курепа С. С. // Природно-ресурсний комплекс Західного Полісся: історія, стан, перспективи розвитку: матер. конф. / [редкол.: Шершун М. Х. (відп. ред.) та ін.], 2007. С. 89-90.

6. Kovalevskii, S., Marchuk, Yu., Maevskiy, K., S. S. Kovalevskiy, & Churilov, A. (2021). Environmental consequences of the adverse impact of unauthorized amber mining on forest areas of Zhytomyr region. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 12(1), 57-67. <https://doi.org/10.31548/forest2021.01.007>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

5-6 березня 2026 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

March 5-6, 2026

УДК 332.2/.7:528.4/.9"364"(082)

ISBN 978-617-8798-98-7

«GEOPPOINT»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 5-6 березня 2026 року: матеріали конференції. Київ: НУБіП України. 2026. 332 с.

Рекомендовано Вченою радою факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 19 березня 2026 року)

У збірнику матеріалів конференції подано результати сучасних наукових досліджень за секціями: землеустрій та кадастр в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, оцінка земель, врахування збитків та управління ризиками, геопросторові технології та ДЗЗ. Розраховано для науково-педагогічних працівників, представників науково-дослідних установ, науковців, спеціалістів установ та фахівців землевпорядного напрямку, аспірантів, студентів.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, відповідаючи принципам академічної доброчесності.

Відповідальні за випуск: І. А. Опенько, О. Д. Грищак

©НУБіП України, 2026